

Dysgrafie a dysortografie

Mgr. Miroslava Menčíková

Mgr. Michaela Munduchová

Charakteristika

Specifické vývojové poruchy učení bývají definovány jako snížená schopnost či neschopnost naučit se číst, psát a počítat pomocí běžných výukových metod za přiměřené inteligence dítěte a sociokulturní příležitosti.

Děti s těmito obtížemi bývají označovány jako žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto poruchy jsou vrozené, svoji roli zde hraje i dědičnost. Uvádí se i souvislost s lateralizací, tj. s poruchou spolupráce mozkových hemisfér. Specifikem je, že intelektové schopnosti dětí s těmito poruchami jsou většinou ve výuce průměrné až nadprůměrné. Děti s těmito obtížemi mívají porušeny funkce potřebné pro učení se psaní, čtení a počítání. Protože je narušena funkce centrální nervové soustavy, nazýváme specifické vývojové poruchy učení poruchami funkčními. Jsou to:

- funkce percepční (zrakové a sluchové vnímání);
- funkce kognitivní (pozornost, paměť);
- funkce motorické (jemná a hrubá motorika ruky, očních pohybů a mluvidel);
- porucha motorické koordinace (souhra pohybů, rytmika);
- porucha senzomotorických funkcí (propojení poznání a motoriky).

U dysgrafie se jedná o specifickou vývojovou poruchu učení, přesněji o poruchu grafického projevu - zejména psaní. Diagnostiku provádí odborné pracoviště, u nás je to pedagogicko-psychologická poradna nebo speciální pedagogické centrum. Vyšetření v těchto poradnách může doporučit pedagog, případně se o něj může zajímat rodič sám.

Nejčastějším předpokladem dysgrafie je:

- porucha motoriky (jemné i hrubé);
- porucha automatizace pohybů, motorické a senzomotorické koordinace;
- neukončený vývoj symetrického tonického šíjového reflexu (dítě přeskočí fázi lezení, to má vliv na rytmus, koordinaci pohybů a směrovou orientaci);

- problémy v lateralizaci (dominance pravé nebo levé ruky);
- nedostatky ve zrakovém, sluchovém, prostorovém vnímání, případně nedostatky v paměti, představivosti, pozornosti, smyslu pro rytmus.

Dysgrafie se může být často pojít s dyspinxií (porucha výtvarných schopností) nebo třeba s dyspraxií (obtíže se projeví při psaní na počítači či psacím stroji).

Obecně lze říci, že tyto děti mají obtíže všude tam, kde jsou závislé na písemném výkonu, kde je hodnocena rychlost a kvalita písemného projevu. Jedná se tedy skoro o všechny vyučovací předměty. Je proto nezbytné tyto děti ve výuce zohledňovat, dát jim prostor k ústnímu vyjádření vědomostí, aby se i ony mohly stát úspěšnými ve školní výuce.

Dysortografie

Dysortografie je specifická porucha pravopisu. Tato porucha nepostihuje celou oblast gramatiky jazyka, ale týká se určitých specifických dysortografických jevů: vynechávky, záměny písmen, inverze, zkomoleniny, nesprávně umístěné nebo vynechané vyznačení délek samohlásek, chyby v měkčení. Při správné reedukaci dělá dítě těchto chyb méně, ale na správné napsání potřebuje více času než ostatní žáci. V časově limitovaných úkolech se dysortografické chyby mohou znovu objevovat, přibývají chyby pravopisné, a to i v jevech, které si dítě osvojilo a umí je ústně bez obtíží správně zdůvodnit. Péče o žáky v oblasti nižšího stupně základního školství je poměrně dobře ošetřena, na 2. stupni je vhodné na tyto přetrvávající problémy reagovat například upravením klasifikace, zkracováním diktátů a specifickým hodnocením. Samotná náprava už totiž není tolik efektivní jako v nižším školním věku.

Dysortografie se projevuje u dětí i dospělých nejen obtížemi v pravopise českého jazyka, ale i potížemi při zvládnutí cizích jazyků, což opět omezuje školní úspěšnost. Může to ale negativně ovlivnit i další studium a v budoucnosti uplatnění v pracovním i praktickém životě.

Porucha psaní se často pojí s poruchou čtení a kvality psaní písma. V praxi obvykle dochází ke zlepšování kvality čtení, ale výrazné obtíže v pravopise obvykle přetrvávají mnohdy i na 2. stupni základní školy. V některých případech se z hlediska nápravy jedná o dlouhodobou záležitost, která nemusí být vždy stoprocentně účinná. Velmi záleží na tom,

kdo všechno se na nápravné péči podílí, nakolik je péče komplexní a systematická. Systematičností se myslí právě sladění požadavků školy a rodiny. Klasifikační řád ukládá učitelům přihlížet k diagnostikované poruše, ale pro možnost postupné nápravy poruchy psaní a pravopisu je nutné s žákem pracovat specifickými metodami.

Dysortografie vzniká na základě poruchy fonemického sluchu, porušeno je tedy sluchové vnímání, zejména schopnost sluchového rozlišování. Jedná se o rozlišování zvuků, výšky, délky a hloubky tónů, dále i jednotlivých hlásek, slabik, slov i vět. Bývá porušena i schopnost sluchové analýzy a syntézy, sluchová orientace i sluchová paměť. Dále vnímání a schopnost reprodukce rytmu, často i sluchová orientace. Nežřídká mívají děti v důsledku výše uvedených obtíží také snížený jazykový cit. Obtíže se prohlubují, je-li přítomna i porucha koncentrace pozornosti. Některé problémy plynou u dětí s dysortografií i z pomalého osobnostního pracovního tempa. Pracovní tempo může být pomalejší i proto, že díky porušeným percepčním funkcím se musí děti více soustředit na výkon, aby vše zvládly zachytit a zaznamenat.

Přidružuje-li se k dysortografii ještě dysgrafie, píší děti i z tohoto důvodu pomaleji. Musí se více soustředit na výkon psaní jako takový, takže pak nestihnou zdůvodnit pravopis během psaní diktátu, a to ani při následné kontrole napsaného. Při respektování individuálního pracovního tempa a poskytování zvýšené časové rezervy na napsání i kontrolu diktátu tato problematika zčásti mizí, zmírňuje se. Na druhé straně najdeme i děti, které pomalé tempo nemají, píší rychle a s chybami. I když mají čas na kontrolu napsaného, nedokáží si své chyby najít a opravit. Zde může být výkon dítěte navíc komplikován poruchami řeči, kdy dítě při opisu, přepisování, ale i při psaní diktátu píše stejně chybně, tak jako to vyslovuje. Při ústním ověřování znalostí dosahují děti často podstatně lepších výsledků, protože pravidla pravopisu se dokáží naučit. Nedovedou je ale adekvátně aplikovat v praxi. To je typické zejména pro děti ve vyšších ročnících. Zde bývají dysortografické obtíže komplikovány sekundární problematikou, která již neplyne z primární poruchy, úzce s ní ale souvisí, obzvláště pokud nebyla porucha včas diagnostikována nebo dítě neabsolvovalo kvalitní reedukační nácvik na nižším stupni. Žák pak nemá základy pro další výuku pravopisu, nemá na čem stavět. Žáci pravopisná pravidla sice znají, ale neví, kde a jaká pravidla uplatnit. U některých dětí tak vzniká celková snížená schopnost až neschopnost uplatnit osvojená pravopisná pravidla v praxi.

Použitá literatura

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra, ŽÁČKOVÁ, Hana. *Dysgrafie – Metody reedukace specifických poruch učení*. Praha: D + H, 2009, ISBN 978-80-903869-9-0.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra, ŽÁČKOVÁ, Hana. *Dysortografie*. Praha: D + H, 2008, ISBN 978-80-903869-4-5.

ŽÁČKOVÁ, Hana, JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Metody hodnocení a tolerance dětí s SPU (pro 1. stupeň ZŠ)*. Aktualizované vyd. Praha: D + H, 2006, ISBN 80-903579-4-6.

POKORNÁ, Věra. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-570-9.

Projevy žáka ze školní praxe

Projevy dysgrafie i dysortografie se mohou snadno objevit ve všech vyučovacích předmětech. Nebývá totiž ojedinělé, že se projevují i v matematice, kde dítě obrací tvarově podobné číslice, není schopno zapsat slovní úlohu, neorientuje se v tabulkách, hůře zvládá geometrii (přesné rýsování). Někteří žáci hůře zvládají výtvarný projev, dále například v tělesné a hudební výchově necítí správný rytmus. Typické projevy pro všechny vyučovací předměty:

- pokles zájmu o písemný projev (někdy až odpor ke psaní);
- špatný úchop tužky, pera;
- vějířovité písmo, neudržitelné na liniatuře;
- převrácení tvarově podobných písmen a číslic;
- špatná pravolevá orientace na ploše i v prostoru;
- horší kvalita výtvarného projevu;
- špatné cítění rytmu a tempa;
- problémy s obkreslováním tvarů a vybarvováním omalovánek;
- problémy s dominancí ruky (může být i zkřížená tj. pravá ruka - levé oko);
- správné sezení u psaní (dítě nevydrží klidně sedět);
- velice pomalé a neplynulé psací tempo;
- vynechávání diakritických znamének (tečky, čárky);
- problémy v jemné i hrubé motorice.

Dysortografie

Běžně mívají děti s dysortografií obtíže s aplikací pravopisu při psaní pravopisných cvičení a diktátů, kdy jsou závislé pouze na sluchovém vnímání, které je často oslabeno. Bývají zaznamenány typické dysortografické chyby vzniklé záměnou sluchové podobných hlásek, slabik i slov, nebo nedokonalým rozlišením hlásek ve shluku souhlásek. Často se také stává, že specifická dysortografická chybovost bývá zaznamenána při opisech a prepisech. Pokud dítě nemá zároveň dyslexii a chyby tedy nevznikají na bázi nesprávného přečtení textu, vzniká dysortografická chybovost tím, že dítě používá tzv. autodiktát. To znamená, že si buď polohlasem, nebo v duchu diktuje opisovaný text po přečtení samo sobě. Jsou-li porušeny

nebo nerozvinuty výše uvedené funkce, objeví se dysortografická chybovost i zde. I když většinou ne v tak velké míře jako při psaní klasického diktátu. Typickým příkladem bývá, nezvládá-li dítě ještě dokonale schopnost analyzovat slovo a pomocí autodiktátu se snaží samo sobě nadiktovat například přečtené slovo se shlukem souhlásek - protože nedokáže takové slovo ještě analyzovat a zpětně jej i syntetizovat, dochází pak většinou k vynechávce hlásky ve shluku souhlásek (př. kostka - koska). Děti s dysortografií mívají obtíže díky výše uvedené problematice nejen v českém jazyce, ale i při osvojování cizího jazyka, v naukových předmětech nebo třeba v matematice, pokud si musí zaznamenávat učivo formou diktování.

Z řady projevů dysortografie můžeme shrnout několik nejtypičtějších:

- žák píše ve škole velice pomalu, celková úprava v sešitech je neúhledná;
- dítě není příliš motivováno pro práci, zejména v hodinách českého jazyka;
- zaměňuje písmena b - d - p, a - o, h - ch, m - n;
- neměkčí slabiky v diktátech di - dy (př. divadlo - dyvadlo);
- vynechává písmena či vkládá nesmyslná;
- spojuje více slov v jeden větný celek;
- znalost gramatických pravidel neodpovídá výkonu v diktátech;
- vynechávání či vkládání čárek;
- neschopnost rozložit slovo na hlásky, slabiky a naopak;
- žák dělá chyby plynoucí ze specifické asimilace - píše tak, jak sám sebe slyší;
- nezvládá psát souhláskové shluky (př. krtek);
- zaměňuje sykavky (s, c, z, š, č, ž);
- problematicky si osvojuje gramatické učivo.

Nesprávné rozlišování slabik ovlivní i určování pravopisu podstatných a přídavných jmen podle vzorů, které na tyto slabiky končí (např. pán, hrad, žena, píseň, kost a stavení v množném čísle, vzory přídavných jmen mladý, jarní). Druhotně je pak ovlivněn i pravopis shody přísudku s podmětem. K dalším typickým projevům patří nedodržování hranic slov v písmu. Jedná se o psaní slov dohromady, někdy dokonce i celých vět. U starších dětí bývá typické psaní slov dohromady s předložkami (př. nadstolem, vohně) či se zvrtnými zájmeny se, si (př. hrajesi). Často dochází i k nesprávnému psaní slov, kdy dítě nelogicky rozdělí slovo (ve-dle).

Metody práce

Pedagogická diagnostika

Pozorování

Sledujeme, jak se dítě písemně projevuje. Pokud zjistíme, že u dítěte přetrvává zhoršená kvalita písemného projevu, případně pozorujeme-li i přidružené dysgrafické projevy (otáčení tvarově podobných písmen a číslic, špatná koordinace pohybů, zhoršená jemná motorika ruky), tak po konzultaci s rodiči podáme návrh na psychologické vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně či speciálně pedagogickém centru. Podle jejich doporučení sestavíme odpovídající plán na kompenzaci této specifické poruchy učení.

Dotazník

Můžeme připravit pro rodiče dotazník, jak se dítě projevovalo v předškolním věku, zda i v tomto období hůře zvládalo kresbu, úkony spojené s jemnou a hrubou motorikou, zda náhodou nepřeskočilo fázi lezení, případně zda nebyly problémy v době porodu a krátce po něm. I tento dotazník nás navede k tomu, zda dítě již podobné obtíže neřešilo v minulých letech, případně z něj zjistíme, jaké metody rodiče, učitelé či terapeuti používali.

Individuální vzdělávací plán

U dětí, které mají individuální vzdělávací plán (IVP) zaznamenáme dle doporučení psychologa postup, který povede ke kompenzaci projevů dysgrafie či dysortografie. Dvakrát ročně zhodnotíme výsledky písemného projevu žáka a uvedeme jej do hodnocení IVP. S tímto individuálním vzdělávacím plánem jsou seznámeni všichni vyučující, kteří s dítětem pracují.

Spolupráce s dalšími vyučujícími

Každý pedagog, který vyučuje dítě vyžadující individuální přístup, dostane informace, jaké pomůcky a postupy dítě musí používat, aby bylo ve výuce úspěšné, jak hodnotit jeho písemný projev a co upřednostňovat před písemným projevem.

Písemný a ústní projev

Dysgrafie podobně jako dysortografie vyžaduje od pedagoga speciální přístup k dítěti, které těmito specifickými poruchami učení trpí. Je nutné, aby byl dítěti dán větší prostor pro ústní zkoušení. Písemný projev musí být zohledněn. V průběhu vyučovacího procesu by měl být dítěti dopřán čas na relaxaci.

Hodnocení

Jako jeden ze způsobů hodnocení se osvědčilo dítěti vytvořit složku s jeho písemnými projevy a po určité době s ním o jeho úspěších hovořit. Žák může sledovat, jak se zlepšuje, co mu v písemném projevu dělalo dříve problémy a co je již v naprostém pořádku. Děti tato složka motivuje k další práci. Dále sledujeme pokroky v oblastech písemného projevu, jemné a hrubé motoriky, rytmizaci, správného úchopu tužky atd.

Metody hodnocení pro žáky s dysortografií jsou především na 2. stupni základní školy přeci jen poněkud omezené, zůstáváme-li především v hodinách českého jazyka. Nabízí se v podstatě tyto varianty:

- zkrácený diktát - psát např. každou druhou větu či pokrátit celý text;
- vizuální diktát - žák doplňuje vynechané pravopisné jevy;
- individuální diktát - realizovaný v pomalém pracovním tempu;
- diktát s použitím pomůcek - možnost nahlédnout při nejistotě.

Při využití některé z těchto metod pedagog obvykle specifickou chybu zakroužkuje a dále do chybovosti nezapočítává, ostatní gramatické jevy jsou hodnoceny jako u ostatních žáků, počet chyb pro klasifikaci je také jednotný. Důležité je hodnotit jen ty jevy, na které bylo dané cvičení zaměřené. Hodnocení bývá individuální, vždy musíme přihlédnout i k ostatním schopnostem či obtížím žáka.

Spolupráce rodiny a školy

Co pro nápravu může udělat škola a rodina? Především zajistit komplexnost nápravné péče mezi žákem, školou a rodiči. Rodiče jsou pedagogům v jejich práci velkou oporou. Pro kompenzaci specifických poruch učení je nezbytná spolupráce školy a rodiny. Dítě musí cítit podporu nejen ve škole, ale i v rodině. Sami rodiče, pokud vidí, že se dítě začíná při psaní cítit dobře, mají o spolupráci zájem a doporučení poradny, speciálního centra či učitele ochotně dodržují. Pro rozvoj správné grafomotoriky dítěte může pedagog a následně i rodiče využít následující cvičení a hry, doporučení se týkají především mladších dětí.

Pomůcky dysgrafie - využití cvičení a her

Rozvoj jemné a hrubé motoriky a senzomotorické koordinace tělesná výchova:

- horší kvalita výtvarného projevu;
- pobyt venku, možno i hudební výchova;
- chůze, běh, lezení;
- míčové hry, skákaní přes gumu, švihadlo;
- slalom, chůze po laně na zemi, rovnovážná cvičení;
- běh s malými předměty na lžičce, bludiště;
- rytmizační a taneční hry.

Rozvoj jemné a hrubé motoriky a senzomotorické koordinace výtvarná, pracovní výchova, domácí práce:

- hra na rozvoj měnné motoriky (šití, navlékání, přebírání, šroubování, krájení, stříhání);
- vytrhávání, pletení copánků, provlékání, zavazování, tvarování drátků;
- kreslení, malování, omalovánky, modelování;
- skládání skládaček, vázání a rozvazování uzlíků, cvrnkání kuliček;
- práce s knihou, obracení stránek (listování), výroba vlastní knížky (vlepování, kreslení, psaní);
- prstové hry se špejlemi, přebíračky, hry s maňásky;
- poznávání drobných předmětů hmatem;
- hra na hudební nástroje.

Nácvik rytmizace v předmětu hudební výchova, český jazyk:

- vytleskávání, ozvučná dřívka;
- opakování rytmu a pohybu (tleskání, dupání), rytmické tance.

Hry na rozvoj grafomotoriky ve všech předmětech:

- zvýrazněná liniatura, vytečkovaná linie písmene, slabiky, slova;
- psaní měkkou tužkou (i ve vyšším ročníku);
- správný úchop tužky (puntík na prst, kornout na tužku, násadka na tužku);
- psaní do mouky, uvolňovací cviky na velké ploše (v sedu, se stojí, v kleku);

- hry na pravolevou orientaci v prostoru a na ploše;
- hra lodí (orientace ve čtvercové síti);
- nácvik písmen se slovním komentářem („*Jedeme dolů a teď bude zatáčka doprava.*“);
- správné držení tužky a lehký přítlak na podložku („*Vyšíváme písmenko zlatou nitkou.*“);
- modelování písmen;
- sledování správného sezení při psaní (nohy se musí dotýkat země, správná výška lavice);
- relaxační cvičení a oddychové chvílky.

Pomůcky vhodné k nápravě dysortografie, zejména pro I. stupeň ZŠ:

- bzučák, hudební nástroje, stavebnice s krátkými a dlouhými prvky;
- tvrdé kostky se slabikami dy, ty, ny a měkké kostky se slabikami di, ti, ni;
- karty s písmeny;
- obrázky se slovy, která obsahují sykavky;
- tabulky se čtveřicí písmen, která dítě zaměňuje;
- karty s i - y, karty s předložkami, karty s párovými souhláskami, přehledy mluvnického učiva, doplňovací cvičení;
- tabulka na diferenciaci jevů (př. rozbor, sešit na vyjmenovaná slova);
- předtištěné diktáty, pracovní sešity např. Nová škola Brno.

Doporučení na začlenění a vyrovnání handicapu

Dítě si svůj handicap začíná velice brzy uvědomovat, proto na něj reaguje zpočátku vzdorem. Zde je nutné, aby učitel dítěti a ostatním žákům vysvětlil, že se i jeho potíže dají napravit, že má spoustu jiných dobrých kvalit, které jsou velice důležité pro život. Děti vedeme k tomu, že nikdo z nás není dokonalý, každý se s něčím potýkáme a navzájem se musíme respektovat a pomáhat si.

Jestliže dítě zjistí, že se mu práce při doporučených cvičeních začíná dařit, okamžitě se mu zvýší jeho sebevědomí, stává se jistějším a práce ho začíná rázem více bavit.

V každém případě zajistíme dítěti reedukační nácvik - dysortografie je porucha, jejíž reedukace je poměrně obtížnou a dlouhodobou záležitostí. Umožníme dětem uplatnit své znalosti a vědomosti jinou cestou než psaním diktátu. Preferujeme ústní formu ověřování jejich znalostí, využíváme doplňovací nebo testové formy práce. Poskytujeme zvýšenou časovou dotaci na napsání a kontrolu zadané práce. Tyto děti mívají pomalejší pracovní tempo, které respektujeme - upřednostňujeme kvalitu před kvantitou (co nestihne napsat, nehodnotíme jako chybu). V případě, že dítě nestihne vše vypracovat včas, můžeme redukovat množství práce (např. na polovinu). Některým dětem vyhovuje psát pouze část textu a pak se soustředit na kontrolu, jiným vyhovuje např. diktování „ob větu“, kdy vždy napíše jednu větu, další vynechají atd. (některým ale tato forma nevyhovuje, je potřeba výběr formy práce individualizovat). Samozřejmě narazíme i na děti, které nemají snahu a zájem ani o jeden z nabízených postupů. Kontrola napsaného neprobíhá, čas navíc věnují jiným věcem a nezřídka dokonce vyrušují, aby daly najevo, že ony už jsou hotovy. Je na pedagogovi, jak si s takovou situací poradí, je ale důležité najít pro dané dítě motivaci takového chování mu včas zarazit.

Jindy umožníme dítěti využívání potřebných kompenzačních pomůcek – přehledů a pravidel pravopisu, slovníků (českého jazyka, cizích slov a slovníků pro výuku cizího jazyka), u starších dětí pak můžeme využít počítačové techniky s korektorem pravopisu, počítačových programů aj. Specifické chyby plynoucí z poruchy nezahrnujeme do hodnocení a klasifikace. Pouze je označíme, ale nehodnotíme. Chyby je někdy vhodné označovat i méně kontrastní barvou, než je červená (např. světle zelená, modrá), aby nedošlo k jejich fixaci. Naopak kontrastní barvou, třeba právě červenou, napíšeme dítěti správný tvar jako vzor, aby si jej zapamatovalo. Pokud bude dítě psát diktát, je vhodné jej předem upozornit, jakých jevů se bude diktát týkat, před psaním diktátu se soustředit na obtížné jevy a pak teprve psát diktát. Po napsání diktátu dát možnost dítěti uplatnit své vědomosti ústní formou při společné opravě.

V cizím jazyce upřednostňujeme ústní projev, v případě výraznějších obtíží v písemném projevu s tolerancí hodnotíme slova napsaná alespoň foneticky správně. V matematice věnujeme zvýšenou pozornost rozboru chybovosti - odlišíme chyby způsobené nedostatečným zvládnutím učiva od chyb vzniklých chybným zaznamenáním, pokud dítě bylo nuceno pracovat pouze za využití sluchové cesty a nepracovalo za opory zraku

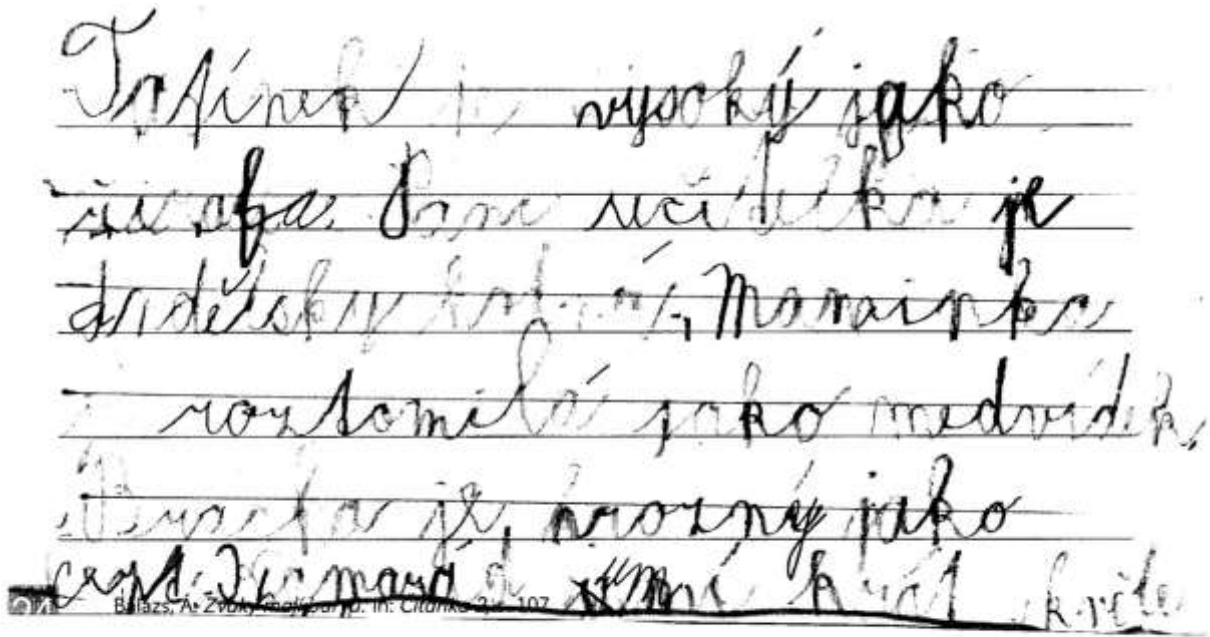
(při tzv. pětiminutkách). Příklady není vhodné dítěti pouze diktovat, potřebuje vždy i oporu zraku, aby nedošlo k chybnému zaznamenání. Je vhodné příklady dětem dávat předtištěné nebo umožnit a zkontrolovat jejich správné zapsání. Při ověřování vědomostí (např. u naukových předmětů) preferovat ústní projev (ten je objektivnější, nezkreslený poruchou).

Při ústním ověřování dětem vytvoříme vstřícnou atmosféru, nenaléháme na okamžitou odpověď. V naukových předmětech lze zápisy v sešitech nahradit okopírovaným zápisem (od spolužáka apod.) nebo vlepením předtištěného zápisu (vyučující připraví stručné zápisy předem). Rovněž je třeba ocenit u dětí snahu, drobné pokroky. Vyzdihneme část diktátu, která se dítěti povedla, nebo jevy, které zvládlo. K písemnému ověřování znalostí dítěte je třeba volit práce menšího rozsahu, s možností stručné písemné odpovědi, případně testových forem s volbou správné odpovědi. Časově limitované písemné práce (zvláště většího rozsahu) nejsou vhodné. Při práci je třeba opět využívat zásadu často, ale krátce. Využíváme také možnosti průběžného i závěrečného slovního hodnocení. Úspěšnost dítěte je závislá nejen na typu, síle a kombinaci dysortografie s další SPU, ale i na úrovni intelektových schopností dítěte a na tom, zda u dítěte byla specifická porucha diagnostikována včas a zda byl realizován reedukační nácvik. Ideální situace je, když je porucha podchycena u dítěte již na počátku školní docházky a reedukační nácvik je realizován ihned a v plném rozsahu. Pokud ale dítě reedukační nácvik neabsolvovalo, případně jej přerušilo nebo nedokončilo, může nastat situace, kdy se obtíže dítěte kumulují a nezřídka dochází i k výukovému selhávání.

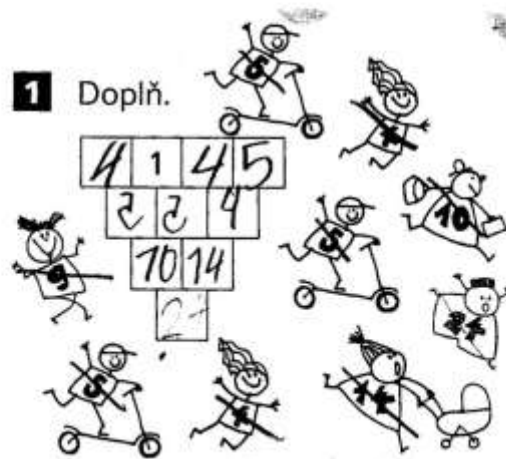
Praktická ukázka

Ukázka písma dětí s dysgrafií:

- vějířovité písmo;
- nestejněměrný přítlak na psací náčiní;
- obracení tvarově podobných písmen a číslic.

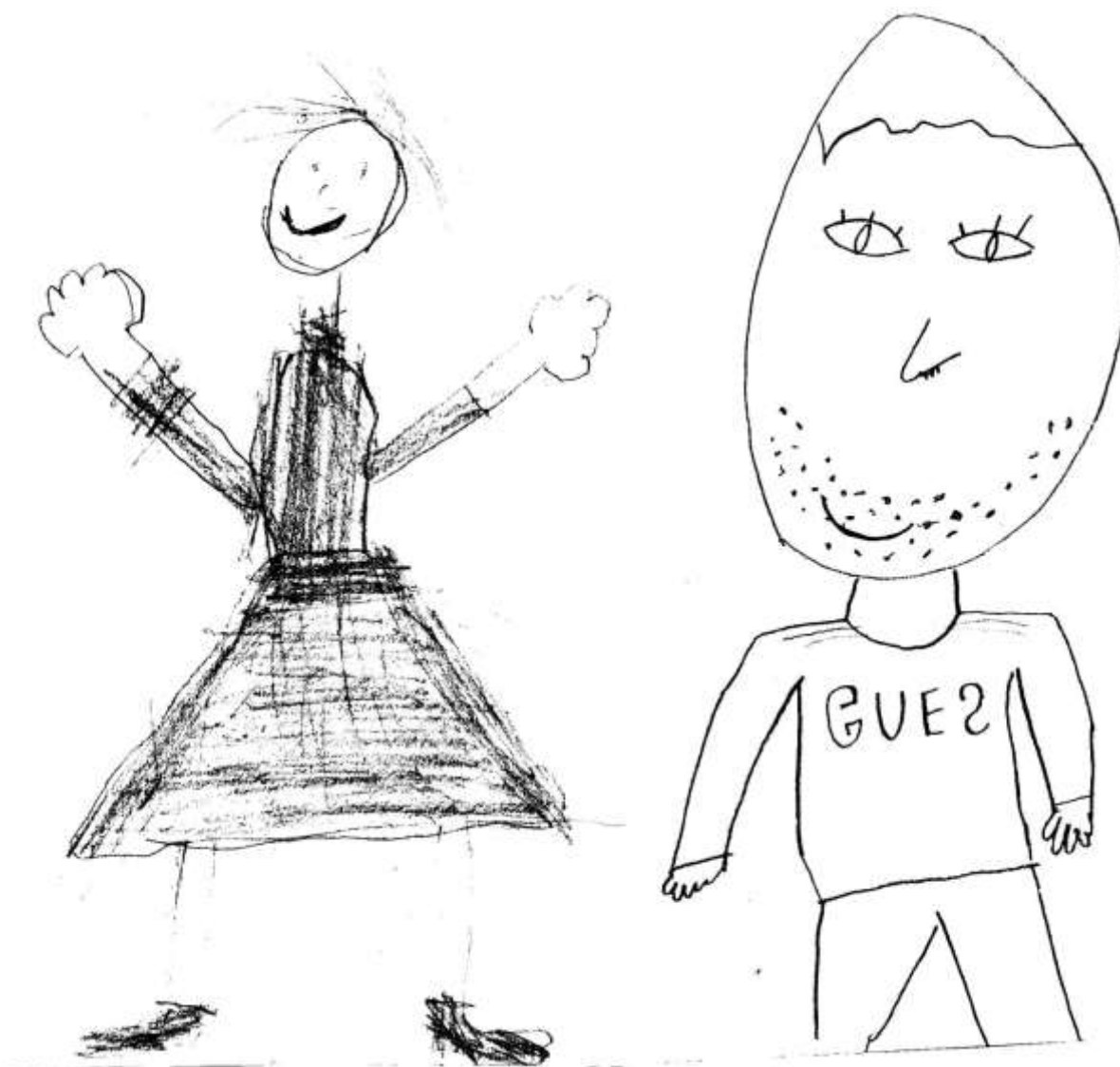

D	R	Ů	B	E	Š
		M	R	O	Š
		K	O	Š	
K	A	L	U	Š	
W	E	Š	G	K	
		T	E	Š	

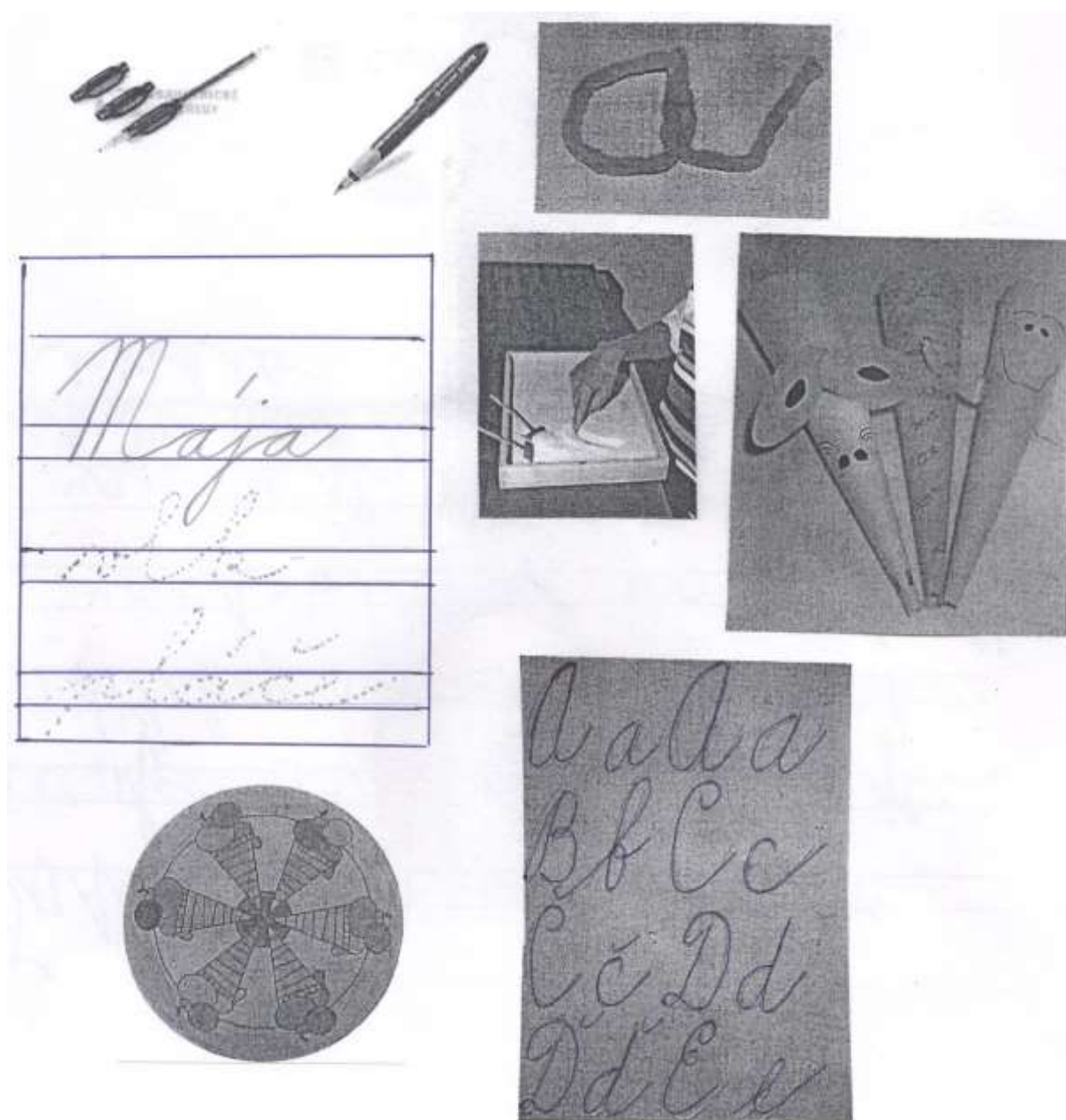
Ukázka kresby dětí s dysgrafií:

- kresba nemusí být vždy na horší úrovni - ovšem obracení tvarově podobných písmen je patrné i zde (obr. č. 2);
- často se stává, že má kresba nižší úroveň, časté přetahování, silný přítlak na podložku (obr. č. 1), proto jsou nutné cviky na uvolnění jemné motoriky ruky.

Praktická ukázka pomůcek pro dysgrafiky:

- zvýrazněná liniatura;
- kornouty pro správné držení psacího náčiní;
- reliéfní tabulka;
- krupicová tabulka;
- tvarovací drátky na tvorbu písmen;
- omalovánky a mandaly;
- nástavec na tužku;
- trojhranné pero.

Ukázky práce s dítětem s dysgrafií:

- trénování správného úchopu psacího náčiní (špetkový úchop, puntík na prostředníčku „bubák“, plstěná kulička pro směřování malíku k dlani);
- technika správného držení pera pomocí kornoutu, pavího péra, šipka nalepená na peru;
- uvolňovací cviky (provádíme je vkleče, sedu, ve stoji);
- ukazováček jen lehce doléhá na psací náčiní;
- psaní na tabulku s krupicí;
- hry na rozvoj jemné motoriky ruky (navlékání, přebírání).

